

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA

13. ledna 2004(*)

„Držební maso – Vývozní náhrady – Opomenutí povinnosti předložit žádost o rozhodnutí o předložení otázce – Konečné správní rozhodnutí – Účinek rozsudku vydaného Soudním dvorem v řízení o předložení otázce po tomto rozhodnutí – Právní jistota – Přednost práva Společenství – Zásada spolupráce – Článek 10 ES“

Ve věci C-453/00,

jejímž předmětem je žádost College van Beroep voor het bedrijfsleven (Nizozemsko), zasláná Soudnímu dvoru na základě článku 234 ES, směřující ke získání, ve sporu probíhající před tímto soudem mezi

Kühne & Heitz NV

a

Productschap voor Pluimvee en Eieren,

rozhodnutí o předložení otázce týkající se výkladu práva Společenství, a zejména zásady spolupráce vyplývající z článku 10 ES,

SOUDNÍ DVŮR,

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann a J. N. Cunha Rodrigues, předsedové senátů, A. La Pergola, J.-P. Puissochet a R. Schintgen, F. Macken a N. Colneric (zpravodajka), a S. von Bahr, soudci,

generální advokát: P. Léger,

vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s ohledem na písemná vyjádření předložená:

- za Kühne & Heitz NV A. J. Braakmanem, advocaat,
- za Productschap voor Pluimvee en Eieren C. M. den Hoedem, náměstkem generálního tajemníka,
- za nizozemskou vládu H. G. Sevenster, jako zmocněnkyní,
- za francouzskou vládu G. de Berguesem a C. Vasak, jako zmocněnci,
- za Komisi Evropských společenství T. van Rijnem, jako zmocněncem,
- za Kontrolní úřad ESVO B. Eiríksdóttir, jako zmocněnkyní,

s přihlédnutím ke zprávě k jednání,

po vyslechnutí ústních vyjádření Kühne & Heitz NV, zastoupené A. J. Braakmanem, nizozemské

vlády, zastoupené H. G. Sevenster a J. G. M. van Bakelem, jako zmocněnci, francouzské vlády, zastoupené R. Abrahamem a C. Isidoro, jako zmocněnci, Komise, zastoupené T. van Rijnem, a Kontrolního úřadu ESVO, zastoupeného B. Eiríksdóttir, na jednání konaném dne 9. října 2002, po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 17. června 2003, vydává tento

Rozsudek

1 Rozsudkem ze dne 1. listopadu 2000, došlým Soudnímu dvoru dne 11. prosince 2000, položil College van Beroep voor het bedrijfsleven na základě článku 234 ES předložnou otázku týkající se výkladu práva Společenství, a zejména zásady spolupráce vyplývající z článku 10 ES.

2 Tato otázka vyvstala v rámci sporu mezi společnostmi Kühne & Heitz NV (dále jen „Kühne & Heitz“) a Productschap voor Pluimvee en Eieren (dále jen „Productschap“) ve věci zaplacení vývozních náhrad.

Právní rámec

3 Článek 10 ES stanoví:

„Členské státy přijmou veškerá vhodná obecná i zvláštní opatření k plnění závazků, které vyplývají z této smlouvy nebo jsou důsledkem činnosti orgánů Společenství. Usnadňují mu plnění jeho poslání.

Zdrží se jakýchkoli opatření, jež by mohla ohrozit dosažení cílů této smlouvy.“

4 Pokud jde o nizozemské právo, články 4:6 a 8:88 Algemene wet bestuursrecht (obecný zákon o správním právu) ze dne 4. června 1992 (Stbl 1992, s. 315), naposledy pozměněného dne 12. prosince 2001 (Stbl 2001, s. 664), stanoví:

„Článek 4:6

1. Pokud byl návrh zcela nebo zčásti zamítnut, může být nový návrh podán pouze za předpokladu, že navrhovatel uvede nové skutečnosti nebo změnu okolností.

2. Pokud není uplatňována žádná nová skutečnost nebo změna okolností, může správní orgán, aniž by použil článek 4:5, návrh zamítnout s odkazem na své předchozí zamítavé rozhodnutí.

[...]

Článek 8:88

1. Soud může na žádost jednoho ze zúčastněných rozhodnout o přezkumu pravomocného rozsudku s přihlédnutím ke skutečnostem a okolnostem, které:

- a) nastaly před vydáním rozsudku;
- b) nebyly a ani nemohly být navrhovateli důvodně známy před vydáním rozsudku a
- c) mohly by, kdyby byly soudu známy, vést k vydání odlišného rozsudku.

2. Kapitola 6 a hlavy 8.2 a 8.3 se v rozsahu, v němž je to nezbytné, použijí přiměřeně.“

Spor v p?vodním ?ízení

5 V období od prosince 1986 do prosince 1987 vyvážela společnost Kühne & Heitz určité množství kus? dr?beže do t?etích zemí. Ve svých prohlášeních v?i nizozemským celním orgán?m ozna?ila toto zboží jako spadající do podpoložky 02.02 B II e) 3 („Stehna a jejich ?ásti z ostatní dr?beže“) společného celního sazebníku. Na základ? t?chto prohlášení poskytl Productschap vývozní náhrady odpovídající této podpoložce a zaplatil p?íslušné ?ástky.

6 Po prov?ení p?e?adil Productschap uvedené zboží do podpoložky 02.02 B II ex g („Ostatní“). V d?sledku tohoto p?e?azení požadoval vrácení ?ástky ve výši 970 950,98 NLG.

7 Poté, co byla stížnost proti této žádosti o vrácení zamítnuta, podala společnost Kühne & Heitz proti tomuto zamítavému rozhodnutí odvolání u College van Beroep voor het bedrijfsleven. College van Beroep voor het bedrijfsleven odvolání rozsudkem ze dne 22. listopadu 1991 (dále jen „rozsudek ze dne 22. listopadu 1991“) zamítl z d?vodu, že dot?ené zboží nespadá pod pojem „stehna“ ve smyslu podpoložky 02.02 B II e) 3. Společnost Kühne & Heitz v této v?ci nepožadovala, aby byla Soudnímu dvoru p?edložena p?edb?žná otázka.

8 Soudní dv?r pozd?ji ve svém rozsudku ze dne 5. ?íjna 1994, Voogd Vleesimport en -export (C?151/93, Recueil, s. I?4915) rozhodl takto:

„20 Stehno, k n?muž je p?ipojen kus zad, musí být tedy kvalifikováno jako stehno ve smyslu podpoložky 02.02 B II e) 3 staré nomenklatury a ve smyslu podpoložky 0207 41 51 000 nové nomenklatury, jestliže uvedený kus zad není dost velký na to, aby produktu vtiskl jeho základní charakter.

21 P?i posuzování, zda tomu tak je, musí vnitrostátní soud – p?i soudobé neexistenci pravidel Spole?enství – zohlednit vnitrostátní obchodní zvyklosti a tradi?ní metody porcování.“

9 V návaznosti na výše uvedený rozsudek Voogd Vleesimport en -export společnost Kühne & Heitz p?edložila Productschap žádost o výplatu náhrad, jejichž vrácení bylo podle ní vyžadováno neprávem, a požadovala vyplacení ?ástky odpovídající vyšší ?ástce, kterou by obdržela jako náhradu, kdyby ku?ecí stehna vyvážená po prosinci 1987 byla za?azena v souladu s uvedeným rozsudkem.

10 Productschap tyto žádosti zamítl a p?i rozhodování o námitce, která mu byla p?edložena, potvrdil rozhodnutím ze dne 21. ?ervence 1997 své p?edchozí zamítavé rozhodnutí. Společnost Kühne & Heitz poté proti tomuto rozhodnutí, jež je p?edm?tem sporu v p?vodním ?ízení, podala žalobu.

P?edkládací rozsudek a p?edb?žná otázka

11 Ve svém p?edkládacím rozsudku zamítl College van Beroep voor het bedrijfsleven druhý návrh, který mu byl p?edložen společností Kühne & Heitz, týkající se zaplacení ?ástky odpovídající vyšší ?ástce, na kterou si tato společnost ?íní nárok, pokud jde o vývozy uskute?né po prosinci 1987.

12 Pokud jde o první návrh podaný společností Kühne & Heitz týkající se výplaty náhrad, jejichž vrácení bylo po ní neprávem vyžadováno, College van Beroep voor het bedrijfsleven up?es?uje, že podle nizozemského práva má správn? orgán v zásad? vždy pravomoc p?ehodnotit kone?né rozhodnutí. V závislosti na okolnostech m?že existence takové pravomoci zahrnovat povinnost zrušit takové rozhodnutí.

13 College van Beroep voor het bedrijfsleven má za to, že Productschap nezohlednil tyto úvahy, když uvedl, že společnost Kühne & Heitz mohla u téhož soudu podat pouze návrh na obnovu řízení ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 22. listopadu 1991. Productschap tedy vycházel z nesprávného výkladu práva.

14 Uvedený soud má však za to, že i když je v zásadě možné z tohoto důvodu zrušit rozhodnutí ze dne 21. července 1997, takové zrušení by bylo účelné a mělo význam jen tehdy, kdyby bylo jisté, že Productschap má nejen pravomoc přehodnotit své dřívější rozhodnutí, ale také povinnost přezkoumat, zda u každého vyvezeného zboží existovalo právo na náhradu, a v případě kladné odpovědi určit výši této náhrady.

15 College van Beroep voor het bedrijfsleven poznamenává, že pokud jde o takovou povinnost přezkumu, je třeba vycházet ze zásady, podle které pozdější judikatura nemůže sama o sobě ovlivnit konečnou povahu správního rozhodnutí. Tak je tomu i v případě rozhodnutí vydaných Soudním dvorem v řízení o předběžné otázce, takže by právo mělo být uplatněno v souladu s výkladem podaným Soudním dvorem již od okamžiku vstupu vykládaného pravidla v platnost, nerozhodl-li Soudní dvůr výslovně jinak. Předkládající soud uvádí, že kdyby mělo platit, že rozhodnutí, která nabyla právní moci, musí být za účelem dosažení souladu s pozdější judikaturou – v projednávaném případě s judikaturou Společenství – změněna, vedla by tato skutečnost ke správnímu chaosu, vážně by poškozovala právní jistotu, a proto by neměla být přípustná.

16 College van Beroep voor het bedrijfsleven však uvádí, že nizozemské právo v určitých případech připouští, aby pozdější judikatura mohla mít vliv ve věcech, ve kterých jsou opravné prostředky vyčerpány. V tomto ohledu připomíná judikaturu Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemsko) týkající se účinku rozsudků Evropského soudu pro lidská práva v trestních věcech. Hoge Raad der Nederlanden tak měl v rozsudku ze dne 1. února 1991 (Nederlandse Jurisprudentie – NJ – 1991, s. 413) za to, že pozdější zjištění porušení základního práva zakotveného v článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je nepominutelným důvodem, který může bránit výkonu trestněprávního rozhodnutí, jež nelze napadnout opravnými prostředky.

17 College van Beroep voor het bedrijfsleven si klade otázku, zda by nebylo namístě odchýlit se od konečné povahy správního rozhodnutí v takovém případě, jako je případ, který mu byl předložen, ve kterém zaprvé společnost Kühne & Heitz vyčerpala opravné prostředky, které měla k dispozici, zadruhé výklad práva Společenství, který College van Beroep voor het bedrijfsleven provedl, se ukázal v rozporu s pozdějším rozsudkem Soudního dvora a zatímť dotýká osoba se obrátila na správní orgán neprodleně poté, co se dozvěděla o tomto rozsudku Soudního dvora.

18 Tato otázka je podle něj odvodněna zejména s ohledem na článek 234 ES, podle kterého má soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky, povinnost obrátit se na Soudní dvůr s předběžnou otázkou. V roce 1991 se College van Beroep voor het bedrijfsleven nesprávně domníval, že je zproštěn této povinnosti, jelikož měl v souladu s rozsudkem ze dne 6. října 1982, Cilfit a další (283/81, Recueil, s. 3415) za to, že výklad dotýkaných sazebních podpoložek neponechává prostor pro pochybnost. Předkládající soud se tudíž zabývá otázkou, zda účinné a úplné uplatnění práva Společenství předpokládá, aby v takové věci, jako je věc, která mu byla předložena, bylo pravidlo konečné povahy správního rozhodnutí zmíněno.

19 Ve světle těchto úvah se College van Beroep voor het bedrijfsleven rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Ukládá za okolností vylíčených v tomto rozsudku právo Společenství, a zejména zásada loajality Společenství podle článku 10 ES správnímu orgánu povinnost přehodnotit konečné rozhodnutí

tak, aby byl zajištěn plný účinek práva Společenství, které je nutno vykládat ve světle pozdějšího rozhodnutí o předběžné otázce“

K předběžné otázce

20 Jak již Soudní dvůr rozhodl, všem orgánům členských států přísluší zajistit dodržování pravidel práva Společenství v rámci jejich pravomocí (viz rozsudek ze dne 12. června 1990, Nemecko v. Komise, C-8/88, Recueil, s. I-2321, bod 13).

21 Výklad pravidla práva Společenství, který Soudní dvůr podává při výkonu své pravomoci, kterou mu přiznává článek 234 ES, v případě potřeby objasňuje a upřesňuje význam a dosah tohoto pravidla tak, jak musí být nebo jak málo být chápáno a používáno od okamžiku, kdy vstoupilo v platnost (viz zejména rozsudky ze dne 27. března 1980, Denkavit italiana, 61/79, Recueil, s. 1205, bod 16, a ze dne 10. února 2000, Deutsche Telekom, C-50/96, Recueil, s. I-743, bod 43).

22 Z toho vyplývá, že takto vyložené pravidlo práva Společenství musí být použito správním orgánem v rámci jeho pravomocí i na právní vztahy vzniklé a založené před rozsudkem Soudního dvora, jímž je rozhodnuto o žádosti o výklad.

23 Ve věci v původním řízení vyvstala otázka, zda je dodržování této povinnosti závazné bez ohledu na konečnou povahu správního rozhodnutí, kterou toto rozhodnutí získalo dříve, než byla předložena žádost o jeho přezkoumání za účelem zohlednění rozsudku, kterým Soudní dvůr rozhodl o předběžné otázce týkající se výkladu.

24 Je třeba připomenout, že právní jistota patří mezi obecné zásady uznávané v právu Společenství. Konečná povaha správního rozhodnutí, kterou toto rozhodnutí získá po uplynutí příslušné lhůty k podání opravného prostředku nebo vyerpáním procesních prostředků, k této jistotě přispívá a z toho vyplývá, že právo Společenství nevyžaduje, aby byl správní orgán v zásadě povinen přehodnotit správní rozhodnutí, které se takto stalo konečným.

25 Předkládající soud však upřesnil, že podle nizozemského práva má správní orgán, s výhradou, že neporuší zájmy třetích osob, vždy pravomoc přehodnotit konečné správní rozhodnutí a že existence takové pravomoci může v závislosti na okolnostech zahrnovat povinnost zrušit takové rozhodnutí, i když toto právo nevyžaduje, aby příslušný orgán systematicky přehodnocoval konečná správní rozhodnutí za účelem dosažení souladu s pozdější judikaturou. Podstatou otázky tohoto soudu je, zda za takových okolností, jako jsou okolnosti ve věci v původním řízení, vyplývá povinnost přehodnotit konečné správní rozhodnutí z práva Společenství.

26 Jak vyplývá ze spisu, jsou tyto okolnosti následující. Zaprvé má správní orgán podle vnitrostátního práva pravomoc přezkoumat rozhodnutí dotčené ve věci v původním řízení, které se stalo konečným. Zadruhé se toto rozhodnutí stalo konečným v důsledku rozsudku vnitrostátního soudu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky. Zatřetí byl tento rozsudek s přihlédnutím k následnému rozhodnutí Soudního dvora založen na nesprávném výkladu práva Společenství, který byl přijat, ačkoli nebyla Soudnímu dvoru podána žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za podmínek stanovených v čl. 234 odst. 3 ES. Zatvrté se dotčená osoba obrátila na správní orgán neprodleně poté, co se dozvěděla o tomto rozsudku Soudního dvora.

27 Za těchto okolností je dotčený správní orgán povinen na základě zásady spolupráce vyplývající z článku 10 ES přezkoumat uvedené rozhodnutí za účelem zohlednění výkladu příslušného ustanovení práva Společenství, který mezitím podal Soudní dvůr. Uvedený orgán

musí na základě výsledků tohoto přezkumu určit, v jakém rozsahu je povinen přehodnotit dotčené rozhodnutí, aniž poruší zájmy třetích osob.

28 S ohledem na předcházející úvahy je na položenou otázku třeba odpovědět, že zásada spolupráce vyplývající z článku 10 ES ukládá správnímu orgánu, jemuž byla podána žádost v tomto smyslu, aby přezkoumal konečné správní rozhodnutí, a zohlednil tak výklad příslušného ustanovení, který mezitím podal Soudní dvůr, jestliže

- má v souladu s vnitrostátním právem pravomoc přezkoumat toto rozhodnutí;
- dotčené rozhodnutí se stalo konečným v důsledku rozsudku vnitrostátního soudu rozhodujícího v posledním stupni;
- uvedený rozsudek je s přihlédnutím k následné judikatuře Soudního dvora založen na nesprávném výkladu práva Společenství, který byl přijat, aťkoli nebyla Soudnímu dvoru podána žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za podmínek stanovených v čl. 234 odst. 3 ES, a
- dotčená osoba se obrátila na správní orgán neprodleně poté, co se dozvěděla o uvedené judikatuře.

K nákladům řízení

29 Výdaje vzniklé nizozemské a francouzské vládě, jakož i Komisi a Kontrolnímu úřadu ESVO, které předložily vyjádření Soudnímu dvoru, se nenahrazují. Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky povodního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud.

Z těchto důvodů

SOUDNÍ DVŮR

o otázce, která mu byla předložena College van Beroep voor het bedrijfsleven rozsudkem ze dne 1. listopadu 2000, rozhodl takto:

Zásada spolupráce vyplývající z článku 10 ES ukládá správnímu orgánu, jemuž byla podána žádost v tomto smyslu, aby přezkoumal konečné správní rozhodnutí, a zohlednil tak výklad příslušného ustanovení, který mezitím podal Soudní dvůr, jestliže

- má v souladu s vnitrostátním právem pravomoc přezkoumat toto rozhodnutí;
- dotčené rozhodnutí se stalo konečným v důsledku rozsudku vnitrostátního soudu rozhodujícího v posledním stupni;
- uvedený rozsudek je s přihlédnutím k následné judikatuře Soudního dvora založen na nesprávném výkladu práva Společenství, který byl přijat, aťkoli nebyla Soudnímu dvoru podána žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za podmínek stanovených v čl. 234 odst. 3 ES, a
- dotčená osoba se obrátila na správní orgán neprodleně poté, co se dozvěděla o uvedené judikatuře.

Skouris

Jann

Timmermans

Gulmann

Cunha Rodrigues

La Pergola

Puissochet

Schintgen

Macken

Colneric

von Bahr

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 13. ledna 2004.

Vedoucí soudní kanceláře

Předseda

R. Grass

V. Skouris

* Jednací jazyk: nizozemština.